

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

Демографія

(назва навчальної дисципліни)

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до проведення підсумкового контролю
з навчальної дисципліни
підготовки докторів філософії

зі спеціальності

(шифр і назва спеціальності)

2016 рік

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО:

кафедрою Управління персоналом та економіки праці, протокол№....
від..... (до 25.04.2016)

1. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

Підсумковий контроль успішності навчання здобувачів з дисципліни «Демографія» та рівня сформованості у них компетентностей, які підтримуються даною навчальною дисципліною проводиться у формі семестрового диференційованого заліку відповідно до графіку навчального процесу спеціальності.

Семестровий залік – форма оцінки підсумкового засвоєння здобувачами теоретичного та практичного матеріалу з окремої навчальної дисципліни, що проводиться у формі модульних контрольних робіт.

Завданням заліку є перевірка розуміння здобувачем програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо. В умовах реалізації компетентнісного підходу залік оцінює рівень засвоєння здобувачем компетентностей, що передбачені кваліфікаційними вимогами.

Під час семестрового контролю у формі диференційованого заліку підсумкова кількість балів з навчальної дисципліни (максимум – 100 балів) визначається як сума (проста) балів за результати успішності здобувача при поточному контролі (максимум – 60 балів, мінімум – 35 балів) та виконанні двох модульних контрольних робіт (максимум –40 балів, мінімум – 25 балів).

Здобувач отримує право на виконання завдань підсумкового контролю (допуск до заліку), якщо кількість балів, одержаних за результатами перевірки успішності під час поточного контролю відповідно до змістового модуля впродовж семестру, в сумі досягла 35 балів.

2. ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

2.1. Завдання модульної контрольної роботи №1.

Практичне завдання 1.

Чисельність населення на початок року складає 500 000 осіб, кількість народжених на протязі року 26 000 осіб, чисельність померлих – 29 000 осіб, на протязі року прибуло 32 000 осіб, вибуло до інших областей – 34 000 осіб, питома вага жінок у віці 15-49 років у загальній чисельності населення складає 44%. Визначте чисельність населення на кінець року; абсолютний приріст населення, середньорічну чисельність населення за рік; коефіцієнт народження; коефіцієнт смертності; коефіцієнт прибуття; коефіцієнт вибуття; коефіцієнт природного приросту; коефіцієнт міграції; коефіцієнт загального приросту населення за рік; спеціальний коефіцієнт народжуваності. Дайте відповідь та обґрунтуйте рішення.

Практичне завдання 2.

Розрахуйте показники структури чисельності населення за віковими групами у загальній чисельності населення (питому вагу населення молодше працездатного віку, питому вагу населення у працездатному віці та питому вагу населення старше працездатного віку у загальній структурі населення) коефіцієнти демографічного навантаження, коефіцієнт народження, коефіцієнт смертності, коефіцієнт природного приросту, коефіцієнт шлюбності, коефіцієнт розлучення. Структуру населення за віковими групами представити графічно. Усі розрахунки представити у виді таблиці. Дати відповідь та обґрунтувати рішення.

Дані для розрахунку показників представлені у таблиці.

	Показник	2015 р.	2014 р.	2013 р.
1	Чисельність населення на початок року, ($Ч_n$) тис. осіб	28000	26000	24000
2	Із загальної чисельності населення – населення у віці, тис. осіб			
2.1	молодше працездатного віку ($Ч_{мп}$)	5000	5000	4000
2.2	у працездатному віці ($Ч_p$)	19000	18000	17000
2.3	старше працездатного віку ($Ч_{ст}$)	4000	3000	3000
3	Чисельність народжених, ($Ч_{нар}$) тис. осіб.	1200	1000	900
4	Чисельність померлих, ($Ч_{пом}$) тис. осіб.	1400	1600	1700
5	Чисельність шлюбів ($Б_{рачн}$), тис.	500	450	400
6	Чисельність розлучень ($Р_{азв}$), тис.	100	150	180

Тестові завдання.

1. Населення – це:

- а) сукупність людей;
- б) сукупність людей, яка природно відтворюється в процесі життя;
- в) визначена група людей, яка природно, історично склалась та відтворюється в процесі життя;
- г) сукупність людей, яка природно, історично склалась та безперервно відтворюється в процесі життя;
- д) усі відповіді правильні.

2. Депопуляція населення – це:

- а) підвищення рівня щільності населення;
- б) зниження рівня щільності населення;
- в) зменшення чисельності населення;
- г) баланс чисельності населення;
- д) підвищення чисельності населення.

3. Статова структура населення складається під впливом факторів:

- а) співвідношення статей серед народжених;
- б) статеві різниці у народжуваності;
- в) статеві різниці у інтенсивності міграції;
- г) статеві різниці у смертності;
- д) усі відповіді правильні.

4. При взаємодії вікової структури з окремими видами відтворення населення виникають визначені типи такої взаємодії, визначте їх:

- а) примітивний тип взаємодії;
- б) стаціонарний тип взаємодії;
- в) регресивний тип взаємодії;
- г) динамічний тип взаємодії;
- д) статичний тип взаємодії.

5. Відносно економіки населення виступає як:

- а) виробник товарів та послуг;
- б) споживач товарів та послуг;
- в) споживач послуг;
- г) споживач товарів;
- д) усі відповіді правильні.

6. Який тип взаємодії вікової структури з окремими видами відтворення населення існує в Україні:

- а) примітивний тип взаємодії;
- б) стаціонарний тип взаємодії;
- в) регресивний тип взаємодії;
- г) негативний тип взаємодії;
- д) позитивний тип взаємодії.

7. У сучасних умовах темпи зростання світового населення:

- а) збільшуються швидкими темпами;
- б) зменшуються швидкими темпами;
- в) є стабільними;
- г) зменшуються повільними темпами;
- д) збільшуються повільними темпами.

8. При якому типі взаємодії вікової структури з окремими видами відтворення населення спостерігається зменшення рівня смертності та зменшення рівня народжуваності:

- а) примітивний тип взаємодії;
- б) стаціонарний тип взаємодії;
- в) регресивний тип взаємодії;
- г) негативний тип взаємодії;
- д) позитивний тип взаємодії.

9. За умови відносно високої відсоткової частки молоді у складі населення спостерігається:

- а) високий рівень шлюбності;
- б) низький рівень народжуваності;
- в) високий рівень народжуваності;
- г) низький рівень смертності;
- д) низький рівень шлюбності.

10. Який метод засновано на розрахунку показників, які характеризують інтенсивність демографічних процесів та виникають в одному конкретному поколінні в різні періоди його життя і заключний підсумок демографічного життя покоління:

- а) метод реального покоління;
- б) метод умовного покоління;
- в) метод зростаючого покоління;
- г) метод порівняльного покоління;
- д) метод наявного покоління.

2.2. Завдання модульної контрольної роботи №2.

Практичне завдання 1.

Чисельність жінок у працездатному віці складає 20 000 осіб; чисельність чоловіків у працездатному віці складає 17 000 осіб; чисельність дітей складає 8 000 осіб; чисельність осіб літнього віку складає 4 000 осіб; чисельність інвалідів першої групи складає 1 000 осіб; чисельність інвалідів другої групи складає 2 000 осіб. Визначте показники демографічного навантаження та питому вагу кожної групи у загальній структурі населення. Дайте відповідь та обґрунтуйте рішення.

Практичне завдання 2.

Чисельність населення регіону на початок року складає 300 000 осіб, на протязі року народилось 25 000 осіб; чисельність померлих склала 23 000 осіб; на протязі року з інших регіонів прибуло 18 000 осіб; на протязі року вибуло до інших регіонів 19 000 осіб; кількість браків склала 500 одиниць; кількість розлучень склала 250 одиниць; сальдо міграції склало -1000 осіб, сальдо природного руху населення склало 2 000 осіб. Визначте абсолютні та відносні показники природного та механічного руху населення. Дайте відповідь та обґрунтуйте рішення.

Тестові завдання.

1. Демографічна політика – це:

- а) цілеспрямована діяльність державних органів у сфері регулювання процесів відтворення населення;
- б) цілеспрямована діяльність соціальних інститутів у сфері регулювання процесів відтворення населення;
- в) цілеспрямований вплив на відтворення населення за допомогою комплексу соціально-економічних мір, які впливають на демографічні процеси;
- г) комплекс усіх видів соціально-демографічних напрямків, спрямованих на досягнення специфічних цілей і рішення демографічних проблем;
- д) усі відповіді правильні.

2. Метою демографічної політики є:

- а) формування типу відтворення населення, що відповідає цілям суспільства;
- б) збереження або зміна тенденцій в області динаміки чисельності населення;
- в) збереження або зміна тенденцій в області динаміки структури населення;
- г) підвищення якісних характеристик населення;
- д) усі відповіді правильні.

3. Завданнями демографічної політики є:

- а) управління процесами народжуваності;
- б) управління процесами смертності;
- в) управління процесами підготовки висококваліфікованої робочої сили;
- г) управління процесами міграції;
- д) усі відповіді правильні.

4. Демографічна політика охоплює такі сфери:

- а) вплив на відтворення населення;
- б) вплив на процес соціалізації підростаючих поколінь;
- в) регулювання комплексу умов праці;
- г) вплив на загальні умови життя всіх верств населення;
- д) усі відповіді правильні.

5. Суб'єктами демографічної політики є:

- а) населення країни;
- б) населення регіону;
- в) соціально-демографічні групи;
- г) когорти населення;

д) усі відповіді правильні.

6. Об'єктами демографічної політики є:

- а) процеси народжуваності й смертності;
- б) шлюбно-сімейні відносини;
- в) процеси міграції населення;
- г) рівень життя;

д) усі відповіді правильні.

7. Напрямки демографічної політики повинні бути погоджені з такими сферами соціальної політики:

- а) зайнятість;
- б) регулювання доходів;
- в) утворення й охорона здоров'я;
- г) професійна підготовка;

д) усі відповіді правильні.

8. Визначте основні заходи демографічної політики:

- а) економічні;
- б) адміністративні;
- в) правові;
- г) ідеологічні;

д) усі відповіді правильні.

9. До яких заходів демографічної політики відносяться такі заходи: виховні й пропагандистські, що покликані формувати суспільну думку, норми й стандарти демографічного поведіння, певний демографічний клімат у суспільстві:

- а) економічні;
- б) адміністративні;
- в) правові;
- г) ідеологічні;

д) виховні.

10. До яких заходів демографічної політики відносяться такі заходи: оплачувані відпустки й різні допомоги у зв'язку з народженням дітей; допомоги на дітей залежно від їхньої кількості, віку, типу родини; кредити, податкові й житлові пільги:

- а) економічні;
- б) адміністративні;
- в) правові;
- г) ідеологічні;

д) виховні.

3. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Результат семестрового диференційованого заліку оцінюється в балах і проставляється у відповідній графі залікової "Відомості обліку успішності".

Мінімально можлива кількість балів, які здобувач може отримати за результатами проведення підсумкового контролю (двох модульних контрольних робіт) – 25 балів.

Максимально можлива кількість балів, які здобувач може отримати за результатами проведення підсумкового контролю (двох модульних контрольних робіт) – 40 балів

Виконання кожного завдання підсумкового контролю успішності здобувача оцінюється відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D		
60 – 63	E	задовільно	не зараховано
35 – 59	FX	незадовільно	
1 – 34	F		

Підсумкова оцінка за залік з навчальної дисципліни «Демографія» розраховується за формулою:

$$S = Z1+Z2,$$

де S – підсумковий максимальний бал, який здобувач може отримати за успішне виконання усіх завдань двох модульних контрольних робіт (S=40);

Z1 – максимальна кількість балів, яку здобувач може отримати за виконання першої модульної контрольної роботи (Z1=20 балів: 1 практичне завдання – 8 балів, 2 практичне завдання – 7 балів, тестові завдання – 5 балів);

Z2 – максимальна кількість балів, яку здобувач може отримати за виконання другої модульної контрольної роботи (Z2=20 балів: 1 практичне завдання – 8 балів, 2 практичне завдання – 7 балів, тестові завдання – 5 балів).

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час заліку, та балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою.

Сумарний результат у балах за семестр складає: "60 і більше балів – зараховано", "59 і менше балів – не зараховано" та заноситься у залікову "Відомість обліку успішності" навчальної дисципліни.

4. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

4.1. Основна

1. Борисов В. А. Демография : учеб. пособ. / В. А. Борисов. – М. : NOTA BENE, 2008.– 350 с.
2. Валентей Д. И. Демография : состояние и перспективы : учеб. пособ. / Д. И. Валентей. – М. : МГУ, 2007. – 247 с.
3. Волгина Н. А. Демография : учеб. пособ. / Н. А. Волгина. – М. : Из-во РАГС, 2009. – 303 с.
4. Глушкова В. Г. Введение в экономическую географию и региональную экономику : учеб. пособ. для экономических вузов / В. Г. Глушкова, А. А. Винокурова. – М. : Из-во МГУ, 2011. – 281 с.
5. Медков В. М. Демография : учеб. пособ. / В. М. Медков. – Ростов-на-Дону : Из-во "Ростов", 2012. – 329 с.
6. Морев В. И. Население и кризисы / В. И. Морев, Л. В. Иванковой. – М. : МГУ и Диалог, 2008. – 356 с.
7. Назарова Г. В. Демографія: навчальний посібник для студентів спеціальності 7. 050109 усіх форм навчання / Назарова Г.В., Іванісов О. В., Доровської О. Ф., Затеїщикова О.О. – Харків: Вид. ХНЕУ, 2011. – 220 с.
8. Салин В. Н. Социально-экономическая статистика : учеб. пособ. / В. Н. Салин. – М. : "Юристъ", 2011. – 285 с.
9. Симагин Ю. А. Территориальная организация населения и хозяйства : учеб. пособ. / Ю. А. Симагин. – М. : Из-во МГУ, 2011. – 312 с.
10. Современная демография : учеб. пособ. / под ред. А. Я. Кваши , В. А. Ионцева. – М. : МГУ, 2005. – 308 с.
11. Урланис Б. Д. Народонаселение: исследования, публицистика : науч. изд. / Б. Д. Урланис. – М. : Высшая школа, 2006. – 427 с.
12. Шелестов Д. К. Историческая демография : учеб. пособ. / Д. К. Шелестов. – М. : Высшая школа, 2002. – 270 с.
13. Щербаков А. И. Основы демографии и государственной политики народонаселения : учеб. пособ. / А. И. Щербаков. – М. : МГУ, 2012. – 292 с.
14. Якимов Д. И. Демография : учеб. пособ. / Д. И. Якимов. – Брянск : Эпоха, 2010. – 312 с.

4.2. Додаткова

15. Качан Є. П. Управління трудовими ресурсами : навч. посіб. / Є. П. Качан. – К. : Вид. Дім "Юридична книга", 2003. – 258 с.
16. Осовська Г. В. Управління трудовими ресурсами : навч. посіб. / Г. В. Осовська. – К. : Кондор, 2003. – 224 с.
17. Петрика М. О. Управління трудовими ресурсами : навч. посіб. / М. О. Петрика – Л. : ЛБК, 1996. – 228 с.
18. Підлужна Н. О. Основні показники рівня життя населення. // Праця і зарплата. – № 11 (399). – 2004. – С. 9.
19. Пономаренко В. С. Управління трудовим потенціалом : наук. вид. / В. С. Пономаренко – Харків : Вид. ХНЕУ, 2006 – 348 с.
20. Пятова А. В. Управління трудовими ресурсами : навч.-метод. посіб. – Черкаси : VLADCO, 2007. – 390 с.
21. Соколик М. В. Оплата праці в доходах і витратах населення України. // Україна: аспекти праці. – 2014. – № 3. – С. 19 – 25.
22. Стичинський Б. С. Науково-практичний коментар до законодавства України / Б. С. Стичинський, І. В. Зуб, В. Г. Ротань. – 2-ге вид. – К. : А.С.К., 2009. – 180 с.
23. Управління трудовим потенціалом : навч. посіб. / В. С. Васильченко, А. М. Гриненко, О. А. Грішнова, Л. П. Керб. – К. : КНЕУ, 2005. – 403 с.

4.3. Інформаційні ресурси

24. Головне управління статистики в Харківській області. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.uprstat.kharkov.ukrtel.net.
25. Демографічний енциклопедичний словник. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.nation.geoman.ru.
26. Державна служба статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.
27. Інститут демографічних досліджень. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.demographia.ru.
28. Світова статистика. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.worldometers.info.ru.